

Зустрівшись із новими викликами, Тимчасовий уряд став замислюватись над необхідністю реставрації таємної поліції. При багатьох міністерствах і відомствах почали створюватися різноманітні “контррозвідки”, що переслідували ворогів нового режиму.

Б. Долін цього вже не застав. Невдовзі, після публікації свого імені як агента, він знову зустрівся із В. Бурцевим. Той згодом писав про Доліна як про сильну і горду людину, проте чимось придавлену [1, с. 348]. Тим часом Долін написав своєрідну сповідь і застрілився.

Нині доволі часто повторюється відома антична теза, що історія – вчителька життя. І дійсно, якраз аналіз подій, що становлять усе різноманіття попереднього історичного досвіду, дозволяє нам прогнозувати та скеровувати вивчення адміністративно-правового впливу спецслужб на суспільні процеси і зворотного впливу громадянського суспільства на самі спецслужби. Проте історія вчить не через аксіоми, а через аналогії. Тому висновок, який можна зробити з одного уроку лютого 1917 р, полягає у відсутності належного правового статусу агента, що не було вирішено і понині. Як наслідок, століття по тому вже незалежна Україна змушена проходити вже пройденим шляхом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Щеголев П.Е.* Охранники и авантюристы. Секретные сотрудники и провокаторы. М.: Государственная публична историческая библиотека России, 2004. 459 с.
2. Заграничная агентура Департамента полиции (Записки С. Сватикова и документы заграничной агентуры). М.: Главное архивное управление НКВД СССР, 1941. 152 с.
3. ЦДІА України у м. Києві. Ф. 2233. Оп. 3. Спр. 32.
4. *Брачев В.С.* Заграничная агентура Департамента полиции (1883–1917) СПб.: Стомма, 2001. 186 с.
5. Психология предательства (из воспоминаний “сотрудника”). Былое. 1924. № 27–28. С. 225–237.
6. *Агафонов В.К.* Парижские тайны царской охранки. URL: <http://www.fedy-diary.ru/html/092011/05092011-01a.html> (дата звернення: 25.10.2018).
7. ЦДІА України у м. Києві. Ф. 2233. Оп. 1. Спр. 57.
8. *Шуйський П.А.* Департамент поліції. Харків: Шляхи революції, 1930. 100 с.
9. *Соловьев О.Ф.* Обреченный альянс: заговор империалистов против народов России 1914–1917 гг. М.: Мысль, 1986. 256 с.
10. ЦДІА України у м. Києві. Ф. 2233. Оп. 2. Спр. 354.
11. *Глобачев К.И.* Правда о русской революции: воспоминания бывшего начальника Петроградского охранного отделения. М.: РОССПЭН, 2009. 519 с.
12. История сыска в России: В 2 кн. / автор-составитель П.А. Кошель. Мн.: Литература, 1996. Кн. 2. 656 с.
13. *Симбирцев И.* На страже трона. Политический сыск при последних Романовых 1880–1917. М.: ЗАО Центрполиграф, 2006. 429 с.
14. *Никитинский И., Софинов П.* Немецкий шпионаж в России. Сборник документов. М.: ГАУ НКВД СССР, 1942. 320 с.
15. *Роуан Ричард Уилмер.* Очерки секретной службы. Из истории разведки / сокращенный перевод с англ. С. Займовского. СПб.: Изд-во “Логос-СПб”, 1992. 392 с.
16. Падение царского режима. Стенографические отчеты допросов и показаний, данных в 1917 г. в Чрезвычайной Следственной Комиссии Временного правительства / под ред. П.Е. Щеголева. Л.: Государственное издательство, 1926. Т. 5. 475 с.
17. *Макаренко Гарій.* Ще один бік люстрації. Газета “2000”. 2005. № 25 (275). 24–30 июня. F4-F5.

REFERENCES

1. *Schegoliev, P.Y.* (2004) Okhranniki i avanturyisty. Sekretnyye sotrudniki i provokatory. “Guards and Adventurers. Secret Staff and Provocateurs”. M. 459 p. [in Russian].
2. Zagranichnaya agentura Departamenta politsii (Zapiski S. Svatikova i dokumenty zagranichnoy agentury). “Foreign Agency of the Police Department (Notes by S. Svatikov and the Documents of Foreign Agency)”. M. 1941. 152 p. [in Russian].

3. TSDIA Ukrayiny u m. Kyievi. F. 2233. Op. 3. Spr. 32. CSHA of Ukraine in Kyiv. F. 2233. D. 3. 32 p. [in Ukrainian].
4. *Brachev, V.S.* (2001) Zaganichnaya agentura Departamenta politsii (1883–1917). “Foreign Agencies of the Police Department (1883–1917)”. SPb: Stomma. 186 p. [in Russian].
5. Psikhologiya predatel'stva (iz vospominaniy “sotrudnika”). “Psychology of Betrayal (by the memories of the “employee”)”. Past. 1924. No 27–28. P. 225–237 [in Russian].
6. *Agafonov, V.K.* Parizhskiye tayny tsarskoy okhranki. “Paris Secrets of the Royal Secret Police”. URL: <http://www.fedy-diary.ru/html/092011/05092011-01a.html> (Date of Application: 25.10.2018) [in Russian].
7. CDIA of Ukraine m. Kyiv. “CSHA of Ukraine in Kyiv”. F. 2233. C. 1. 57 p. [in Ukrainian].
8. *Shuyskiy, P.A.* (1930) Departament politsiyi. “Department of Police”. Kharkiv. 100 p. [in Ukrainian].
9. *Solovyev, O.F.* (1986) Obrechenny al'yans: zagovor imperialistov protiv narodov Rossii 1914–1917 gg. “Doomed Alliance: The Imperialists’ Conspiracy Against the Peoples of Russia 1914–1917”. M.: Mysl. 256 p. [in Russian].
10. CDIA of Ukraine in m. Kyiv. “CSHA of Ukraine in Kyiv”. F. 2233. C. 2. 354 p. [in Ukrainian].
11. *Hlobachev, K.I.* (2009) Pravda o russkoy revolyutsii: vospominaniya byvshego nachal'nika Petrogradskogo okhrannogo otdeleniya. “The Truth about the Russian Revolution: Memories of the Former Head of the Petrograd Security Department”. M.: ROSSPEN. 519 p. [in Russian].
12. Istoriya syska v Rossii: V 2 kn. “History of Sysk in Russia”: in 2 books. / compiler P.A. Koshel. Mn.: Literature, 1996. Book 2. 656 p. [in Russian].
13. *Simbirtsev, I.* (2006) Na strazhe trona. Politicheskiy sysk pri poslednikh Romanovykh 1880–1917. “Guarding the Throne. Political investigation under Last Romanovs 1880–1917”. M.: ZAO Tsentrpoligraf. 429 p. [in Russian].
14. *Nikitinskiy, I., Sofinov, P.* (1942) Nemetskiy shpionazh v Rossii. Sbornik dokumentov. “German Espionage in Russia. Collection of Documents”. M.: GAU NKVD USSR. 320 p. [in Russian].
15. Rowan Richard Wilmer (1992) Ocherki sekretnoy sluzhby. Iz istorii razvedki. “Essays of the Secret Service. From Intelligence History” / translated from English by S. Zaymovskiy. SPb.: Publishing house “Logos-SPb”. 392 p. [in Russian].
16. Padeniye tsarskogo rezhima. Stenograficheskiye otchety doprosov i pokazaniy, dannykh v 1917 g. v Chrezvychnoy Sledstvennoy Komissii Vremennogo pravitel'stva. “The Fall of the Royal Regime. Stenographic Records of Interrogations and Testimony Given in 1917 in the Emergency Commission of Inquiry of the Provisional Government” / editor P.E. Shchegolev. L.: State Publishing House, 1926. Vol. 5. 475 p. [in Russian].
17. *Makarenko Hariy.* Shche odyn bik lyustratsiyi. “Another Side of Lustration”. The Newspaper “2000”. 2005. No 25 (275). June 24–30. F4–F5 [in Ukrainian].

UDC 340.12 (091 + 477)

B.V. Bernadskiy,
Candidate of Historical Sciences, Docent,
Docent of the Chamber, National Academy of Public Administration
under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine

A DASH TO THE PORTRAIT OF A GENDARME AGENT

The political portrait of an agent of political inquiry and, at the same time, a counterintelligence of the Russian Empire is considered in the context of legal biography. The conclusion is drawn on the expediency of lustration of the agent.

The history of any organization is unthinkable without the biographies of the people who led it and ensured its functioning. And if its leaders, in the minds of contemporaries, have already provided one place to this fact in the chronicles of

history, then the life path of others is mostly hidden from the eyes of the public, and rarely reproduced in the writings of researchers. This is especially true for the organizations working in secrecy. At the same time, attention has also recently been paid to mid-level and senior managers. But the secret sources – agents, are being still ignored by the scientific community.

Therefore, paper analyses the activities of one of the most effective secret services of the special services of the Russian Empire – B. Dolin. His biography can serve an example of the use of secret sources of intelligence in a political search and struggle with the revolutionary and liberation movement. And, at the same time, the same biography, the same person is used as an example of an effective counteraction to intelligence-subversive orientation and sabotage actions of enemy special services in the conditions of war. In both cases, Dolin appears only as an instrument, so one can't speak about his legal responsibility.

In the context of his fate, the issue arises of the feasibility of so-called lustration of secret agents of the special services of the past. The analysis of the events that make up all the diversity of the previous historical experience can predict and direct the study of the administrative and legal impact of the special services on social processes and the mutual influence of civil society on intelligence services. Meanwhile, history teaches not through axioms, but through analogies. Consequently, the conclusion that can be drawn from one of the lessons of February 1917 is the lack of an adequate legal status of the agent, which has not yet been resolved. As a result, an independent Ukraine is forced to pass through the century already passed through.

Keywords: agency, political search, “security”, Central counterintelligence, lustration.

Отримано 30.11.2018